

ס' קפח

סעיף א'

משנה – "חמישה דמים טמאים באשה: האדום והשחור וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמזוג (יין אדום שמזוג במים). בית שמאי אומרים: אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי (מוהל שיוצא מהבשר) וחכמים מטהרים. הירוק: עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרים. אמר רבי מאיר: אם אינו מטמא משום כתם, מטמא משום משקה. רבי יוסי אומר: לא כך ולא כך.
איזהו אדום? כדם המכה. שחור: כחרת. עמוק מכן טמא, דיהה מכאן טהור. כקרן הכרכום? ככרור שבו. וכמימי אדמה? מבקעת בית כרם (מקום שמביא אדמה ממנו ונותן בכלי). וכמזוג? שני חלקים מים ואחד יין מן היין השרוני."
גמרא – מנלן דאיכא דם טהור באשה, דלמא כל דם דאתי מינה טמא? אמר רבי חמא בר יוסף אמר רבי אושעיא: אמר קרא: כי יפלא ממך דבר למשפט, בין לדם לדם, ובין דין לדין ובין נגע לנגע...", בין דם טהור לדם טמא...
וממאי דהני טהורים והני טמאים? אמר רבי אבהו דאמר קרא: "ויראו מואב מנגד את המים אדומים כדם". למימרא, דדם אדום הוא (וכל החמשה האלו אדומים), אימא אדום ותו לא (האדום שבאדומים, כדם מכה בלבד)? א"ר אבהו אמר קרא דמיה – דמיה הרי כאן ארבעה. והא אגן חמשה תנן? אמר רבי חנינא: שחור, אדום הוא אלא שלקה.
וב"ה מטהרים: היינו ת"ק (שלא הזכיר את מימי התלתן ובשר הצלי והדם הירוק)? איכא בינייהו לתלות (שלת"ק אלו ספקות, ולב"ה אלו ודאי טהורים)". (נדה יט. יט.)

ההלכה במימי תלתן ומימי בשר צלי: ר"ן בשם רמב"ן – הלכה כת"ק שהוא מסופק: **ר"א"ש, ר"ן, ע"פ הרמב"ם** – הלכה כבית הלל שהוא טהור לגמרי.
ההלכה בדם ירוק: רמב"ם, רא"ש, רשב"א, ר"ן – הלכה כחכמים שדם זה טהור לגמרי.
מהו דם ירוק שנחלקו בו טמא? תוספות, רא"ש – מדובר בדם ירוק כאתרוג, וכן כל ירוק שדומה לחלמון ביצה או לזהב הנוטה לאדמומית שטמא לדעת עקביא בן מהללאל וטהור לדעת חכמים. אבל ירוק ככרתי טהור לכו"ע, כי כרתי לא נוטה לאדמומיות כלל וזה ודאי טהור.

ההלכה היום

גמרא – "רבי חנינא הוא דחכים, כולי עלמא לאו חכימי. הכי אמר רבי יוחנן: חכמתא דרבי חנינא גרמא לי דלא אחזי דמא...
אמר רבי אלעזר: ענוותנותא דרבי חנינא גרמא לי דחזי דמא. ומה רבי חנינא דענוותן הוא מחית נפשה לספק וחזי, אנא לא אחזי?
אמר רבי זירא: טבעא דבבל גרמא לי דלא חזאי דמא, דאמינא בטבעא לא ידענא, בדמא ידענא?!... ומה רבה דידע בטבעא לא חזאי דמא, ואנא אחזי?
עולא אקלע לפומבדיתא. איתתו לקמיה דמא ולא חזאי. אמר, ומה רבי אלעזר דמרא דארעא דישראל הוה כי מקלע לאתרא דרב יהודה לא חזאי דמא, אנא אחזי?!". (נדה כ.)
רמב"ם, רשב"א, רא"ש, טור – מכאן נלמד שכיום אנו לא בקיאים בספקות האלו, ולכן מטמאים כל מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עומק וכן כל מראה שחור. אבל דם שהוא לבן וירוק כמראה זהב מטהרים, אפילו אם יש בו סמיכות והוא עבה הרבה.
תרומת הדשן – החמיר בדם יש בו סמיכות והוא עב הרבה אפילו הוא ירוק או לבן.
ג'ת. י'ס'ף – הדגיש ע"פ הר"ן והמרדכי, שמה שכתבו הראשונים שהיום מתירים רק לבן וירוק כמראה זהב, זה לא רק אלו, אלא בין ירוק ככרתי, בין כעשבים או כשעורה מותר כפי שבארנו קודם, וכן כל מראה דם שאין להסתפק בו שיש בו אדמומית כלל, טהור, כי בכלל לבן הוא וטהור.
והקשה הב"י, מכיון שנפסק כב"ה שמימי תלתן ומימי צלי טהורים כמו ירוק, מדוע לא טהרו בימינו גם אותם? ומתיר, שכיון מימי תלתן ומימי צלי בשר דומים למראה אדמומית ואין אנו בקיאים במראות מטמאים אותם ולא מטהרים אלא לבן וירוק בלבד שאין להם שום נטיה לאדמומיות.

מחנה – פסק כראשונים וכהסברו בבית יוסף, שכל מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עמוק, וכן כל מראה שחור טמאים באשה. אבל מראה לבן (אפילו אינו לבן לגמרי, אלא כמראה אבק על בגד לבן) או ירוק כמראה שעורה (או אתרוג צהוב או חלמון ביצה) וכ"ש ירוק ככרתי או כעשבים טהורים ואפילו יש בו סמיכות והוא עב הרבה (ולא כתרומת הדשן), ואפילו הרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד (בתוך שיעור וסת) ומצאה מראות הללו, טהורה.

חומרות הג"ח

- מה שמותר בדם ירוק ולבן, זה כאשר נשאר ירוק או לבן מתחלתו ועד סופו, אבל אם לאחר שהתייבש חזר למראה אדום בקצותיו, טמא. לכן כשבאים לפסוק במראות דם, צריך להמתין שיתייבש.
ט"ז. ו'ש"ך – דחו דבריו, כי לא מחזיקים ברעותא. ועוד הקשה הט"ז, הרי נפסק בסי' קפו באשה שאין לה וסת קבוע, שבודקת לפני תשמיש. ואם כדבריו, מה יעזור שתבדוק, הרי צריכה להמתין עד שיתייבש, כי לפני כן לא יכולה לדעת האם זה דם טמא או דם טהור (ויש לדון בקושיה זו של הט"ז, ואכמ"ל). והאריך הט"ז עוד לדחות חומרא זו של הט"ז, וכתב שאין לדין אלא מה שענינו רואות.
הדין כשראה החכם בהתחלה שהיה טהור, וטיהר, ואח"כ רואה שהוא מראה טמא: חכם צבי, חונת דעת – ג"כ טהורה, כי הכל הולך אחר מה שיוצא מהגוף. **שבות יעקב, שאילת יעבץ** – מחמירים בזה, ולא חוששים לזילותא של החכם.
- בשם מהר"י מרגלית כתב שהאשה שיצאה ממנה סמיכות דם לבן ועב שעתים או שלוש לאחר שרצחה במרחץ, טמאה, שדרך הדם להתלבן מחמת הרחיצה.
ט"ז – דחה חומרא זאת, כי לא שמענו בש"ס בשום מקום להחמיר כך, ולהיפך שמענו בגמרא על מראה שחור שלקה, אבל לא על לבן. ולכן המחמיר יחמיר לעצמו ולא יורה כן לאחרים.

דין דם בצבע חום:

פת"ש בשם סדרני טהרה ושאלת יעבץ – דם בצבע חום כמו קפה טהור כי לא נוטה לאדמומיות אלא לשחור, ושחור שדהה טהור. וכ"ש בכתם שמקלים. **שבט הלני** – בהפסק טהרה מחמירים גם בחום בהיר. ובצבע הדומה לבורדו יש להחמיר גם למקלים כיון שנוטה מאוד לאדום, ובכתם מקלים.

סעיף ב'

גמרא – "ומי מיהמני? אין, והתניא נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתי. איבעיא להו: כזה טיהר איש פלוני חכם מהו (שתסמוך חברתה שהראתה דמה לזו ואמרה לה כדם זה שלך הראתי גם אני לחכם וטיהר)? ת"ש: נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתי? שאני התם דליתיה לקמה". (נדה כ:). **השב"א** – והטעם בזה שהתורה האמינה לה, שנאמר "וספרה לה" – לעצמה, וא"כ סומכים עליה בספירה וגם כאן. וכן אין מחזיקים אותה בטועה בדמיונות. אבל אם הביאה דם והחזקנו אותו כדם טמא או שיש בו ספק, והיא אומרת שחכם אחר התייר לה, הולכים לחומרה, כי הבעיה הזו בגמרא לא נפשטה ולכן מחמירים בזה.

מחנה

1. פסק כגמרא שאשה נאמנת לומר שדם שראתה ואבד דם לבן או ירוק וטהורה. כלומר, כשמראים לה מראות דם ושואלים אותה איזה ראתה, אם אומרת שראתה ירוק או לבן מאמינים לה וטהורה.
 2. כרשב"א, שאם הביאה לפנינו דם והחזקנו אותו כטמא או שהיה ספק בדבר והיא אומרת שחכם פלוני התייר לה, אין סומכים עליה. **והסביר הט"ז**, כי אולי היה לה ספק וסברה שהוא טהור, וכיון שיש רעותא לפנינו, מחמירים.
- ש"ך** – פסק את פרוש רש"י שה"ה אשה זו שמשופקת בדם שלה, **אין לה גם לסמוך על חברתה** שהראתה לה דמה, וא"ל שדם זה שלך הראיתי גם אני לחכם והתייר ולכן היא תטהר את עצמה, אלא הרי הדבר בגדר ספק ומחמירים. **משמע שאם אומרת שדם זה או כתם זה טיהר לה, טהורה.**

פת"ש בשם סדרני טהרה – כשם שאסורה לסמוך על חברתה, כך אפילו על עצמה אסור לה לסמוך, כגון שיודעת שמראה כזה כבר טיהר לה חכם, וצריכה להראות שוב לחכם את העד מחדש. **וכתב בתורת השלמים**, שאפילו אם מביאה את הדם הראשון שטיהר לה חכם ומשווה ביניהם ואומרת שזה החדש כזה ואין לחשוש שמא מדמיינת, מ"מ אין סומכים על זה.

שבט הלני – **בחכמת אדם כתב** שכל זה בזמן הגמרא שטיהרו מראות הדומים לאדום, **ולכן כתב שבט הלוי** שאם ברור לה שזה טהור ע"פ מה ששאלה בעבר, אינה צריכה ללכת לחכם עם כל מראה, ונשים כשרות הן ואם מחליטות שזה טהור, סומכים עליהם שטהור.

האם בעל יכול לראות דמי אשתו? מהרש"ל ושל"ת ע"פ תוספות – יכול לראות דמי אשתו. **פת"ש בשם חכמת אדם** – בעל לא יכול להורות בענייני אשתו כשהיא כבר בחזקת טמאה, כגון בענייני הטבילה כי אתחזק איסורא.

סעיף ג'

דין אשה שראתה דם בשפופרת או בחתיכת בשר קטנה

גמרא – "בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא, הרואה דם בשפופרת (הכניסה קנה לחלול באותו מקום וראתה בו דם) מהו? בבשרה אמר רחמנא ולא בשפופרת או דילמא האי בבשרה, מיבעי ליה שמטמאה מבפנים כבחוף (משא"כ בזב ובעל קרי שטמאים רק כשיוצא לחוף)? א"כ, נימא קרא בשרה, מאי בבשרה – שמע מינה תרתין..."

לימא שפופרת תנאי היא: דתניא: המפלת חתיכה אע"פ שמלאה דם, אם יש עמה דם טמאה, ואם לאו טהורה... שרבי אליעזר אומר: בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה. וחכמים אומרים: אין זה דם נדה אלא דם חתיכה. ת"ק נמי טהורי מטהר?

אלא פלי פלווי (נעשו בקעים מבחוץ והדם שם) איכא בינייהו: ת"ק סבר בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה וה"ה לשפופרת (כי בשר צריך לראות דם ודם צריך לראות חתיכה). והני מילי היכא דשיעא, אבל פלי פלווי טמאה (כי הדם נוגע בבשר), מאי טעמיה? בבשרה קרינא ביה (ואז הבשר רואה את הדם). ואתו רבנן למימר: אע"ג שפלי פלווי, אין זה דם נדה אלא דם חתיכה (ולא שנא בתוך החתיכה ולא שנא בקעים). הא דם נדה ודאי טמא ואפילו בשפופרת. (כי דם נדה מטמא אפילו אם הוא לא רואה את הבשר לחכמים. ומ"מ רואה דם בשפופרת זו מחלוקת תנאים)

אמר אביי: בשפופרת כולי עלמא לא פליגי דטהורה (כי אין דרך הרואה בכך), כי פליגי בחתיכה, מר סבר (רבי אליעזר) דרכה של אשה לראות דם בחתיכה (כי בשרה קרינא בה), ומר סבר (חכמים) אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה.

רבא אמר: דכולי עלמא אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, והכא באשה טהורה ומקור מקומו טמא קמפילגי, דרבי אליעזר סבר אשה טהורה ודם טמא דאתי דרך מקור. ורבנן סברי אשה טהורה ומקור מקומו טהור". (נדה כא: -כב).

נחלקו הראשונים בבאור דבריו של אביי:

ה"ש"י – מחלוקת ר"א וחכמים היא בדם שבחתיכה וגם שנעשו בקעים פתוחים (פלי פלווי), שלר"א בשרה ממעט דם שבתוך החתיכה שאז היא טהורה, אבל דם הנראה בבקעים טמא, כי זה חלק מבשרה ואז הדם רואה את הבשר והבשר רואה את הדם. ולחכמים אפילו היו בבקעים טהורה, שאין זה דם נידה אלא דם חתיכה כי אין דרכה של אשה לראות דם נידה בחתיכה. ואם אין זה דם נידה אינו מטמא. אבל דם בשפופרת דברי הכל טהורה.

הרא"ש הקשה על פרוש רש"י, שא"כ אביי היה צריך לומר לדעת חכמים שאין זה דם נדה בלא קשר לדם חתיכה.

תוספות – המחלוקת היא האם דרכה של אשה לראות דם בחתיכה (כעין שפופרת) במקום שזה לא פלי פלויי, שלר"א בדם שבתוך חתיכה (כעין שפופרת) טמאה, כי כך דרכה של אשה לראות, ולחכמים, כיון שהדם בתוך חתיכה אע"פ שהוא דם נידות, אין דרכה של אשה לראות כך וטהורה. אבל בבקעים פתוחים (פלי פלויי) לדברי הכל טמאה. ודם בשפופרת ממש דברי הכל טהורה.

רא"ש בשם רבנו שמשון מקוצי – לכו"ע רואה דם בשפופרת טהורה, ולר"א דרכה של אשה לראות דם בחתיכה וכיון שראתה כדרך שהנשים רגילות לראות היא תהיה טמאה, ולחכמים אין דרכה של אשה לראות דם נידה בחתיכות ואע"פ שיש בה בקעים, כי כיון שלא ראתה דם נידה כדרך שרגילה אשה לראות, טהורה. ונחלקו בפרוש הפסוק שממעט שפופרת מבשרה, שלר"א זה מטעם הפסקה, אבל אם יש בקעים זה נקרא בבשרה, ולחכמים המיעוט הוא משום שאין דרכה של אשה לראות כך דם נידות וכן בחתיכה ואפילו יש בה בקעים. ומה שאמרו חכמים שאין זה דם נידה, הכונה שאין דרך דם נדה לבוא בצורה כזאת ולכן טהורה.

וכן עשה רבנו שמשון באשה שנעקר מקור שלה וכמין חתיכות בשר היה נופל לה בבית החיצון (הפילה ויצא לה חלק מבשר הרחם) ולא היתה פוסקת לראות כל זמן שאותם החתיכות היו בבית החיצון וטיהר אותה לבעלה, כיון שאין דרך נשים לראות כך.

פרוש הב"י למעשה של הר"ש מקוצי

1. מעשה זה של רבנו שמשון מקוצי מדבר כשהטיל החתיכות במים פושרים ולא נימוחו, שאל"כ נחשוש שמא הכל היה דם קפוא. אמנם אפשר לומר שכאן ניכר בהם שהן חתיכות בשר אלא שהיה בהם דם ובקעים ולכן אפילו אם נימוחו.
2. **לטור ורבנו ירוחם**, משמע שהיתה רואה דם ממש, ואעפ"כ היה מטהר אותה כי היה תולה את כל זה מהחתיכות של הבית החיצון ומכיון שבשעה שנעקר היה דם רק בחתיכה, טהורה. **ולרא"ש**, מדובר שהיו חתיכות בשר יוצאות מעצמן ואע"פ שהיה בהם דם ובקעים היה מטהר, כי אין דרך אישה לראות דם נידות בכך, אבל דם ממש בלא חתיכה היה מטמא. ואע"ג שתולים במכה כמבואר בס' קפז, כל זה שתולים במכה שבצדדים, אבל במכה שבמקור עצמו היה מטמא.
- דרכי משה** – הקשה על הב"י בהסברו את דעת הר"ש, הרי ראינו לעיל בס' קפז שתולים במכה אפילו אם היא במקור כשידוע שהיא מוציאה דם, וא"כ גם כאן כשמוציאה דם מפני שנעקר המקום אז זה כמו מכה ומדוע לא נתלה אותו בדם שבחתיכות כפי שפרש בטור ורבנו ירוחם? וצ"ע.

מחבר

1. פסק כמסקנת אב"י בגמרא, שאם הכניסה שפופרת והוציאה בה דם טהורה, כי אין דרך אשה לראות בשפופרת.
2. פסק כמסקנת הגמרא ע"פ פרוש הרא"ש בשם רבנו שמשון מקוצי וכחכמים, שאם ראתה דם בחתיכה אפילו מבוקעת והדם בבקעים בענין שנוגע בבשרה, טהורה, כי אין דרכה של אשה לראות בכך.
3. פסק את המעשה של רבנו שמשון, שאשה שנעקר מקור שלה וכמין חתיכות בשר (מהרחם) נופלים בבית החיצון, טהורה.
- המ"א** – והדין כך אפילו אם ראתה שם דם ממש, כי תולים את הדם בחתיכה שידועים שנעקר המקור שלה, ומחמת מכה הדם הזה ואין דרך ראייה בכך. וזה כפי שפרשו הטור ורבנו ירוחם ולפי מה שכתב בדרכי משה גם לדעת הרא"ש.
- ג"ח** – חלק על הרמ"א והט"ז, וכתב שטהורה רק אם בשעת נפילת החתיכות לבית החיצון בדקה ולא ראתה דם כלל, ואח"כ לא פסקה לראות דם כל זמן שהיו החתיכות בבית החיצון. משמע שבשעת הוסת טמאה. למסקנה הב"ח מחמיר לחוש לדעת תוספות שלא מדובר כאן בכלל בפלי פלויי ולא טהרו חכמים אלא בחתיכה העשויה כשפופרת והדם בתוכה
- ט"ז** – חלק על הב"ח והסכים לדינו של הרמ"א שטהורה אפילו כשראתה דם ממש עם החתיכה, אך חלק על הסברה שלו שהביא בדרכי משה לדין זה שמדמה את זה לדם מכה, שנאמנת לומר שיש לה מכה באותו מקום.
- והסביר הט"ז**, שהתורה אסרה דם מקור כאשר המקור במקומו עומד, ולא כאשר הוא יוצא עם חלק מהמקור עצמו ואין זה דרך ראייה שאסרה תורה, ולכן טהורה. ומכאן הסיק הט"ז שתהיה טהורה כאן כשרואה דם בחתיכה אפילו בשעת וסתה. וכך משמע גם מהרמ"א שסתם ולא חילק כמו שחילק בסעי' ה'.
4. מה שטהורה זה דוקא כשהטילה החתיכות במים פושרים מעת לעת ולא נימוחו. (ואז מוכח שזה לא דם שהתייבש. ועיין לקמן בסעיף ד' במקרה שיוצא ממנה צורת בריה)
- ש"ך** – אם ידוע שאין זה דם קפוי א"צ בדיקה.

דין אשה שראתה דם בחתיכה בשר גדולה

משנה – "המפלת חתיכה, אם יש עמה דם טמאה (נדה), ואם לא טהורה. רבי יהודה אומר: בין כך ובין כך טמאה".

גמרא – "... אלא אמר רב נחמן בר יצחק: באפשר לפתיחת הקבר (רחם) בלא דם (לידה) קמיפלגי...". (נדה כא.)

הש"ך – לחכמים אם אין דם טהורה, אפילו החתיכה של ארבעת מיני הדמים המטמאים, כי חתיכה זה בשר ולא דם וגם לא לידה (כי לידה בלא דם ג"כ טמאה נדה שבע לזכר ושבעיים לנקבה), ולרבי יהודה אפילו החתיכה ירוקה ולבנה טמאה שהם מיני דמים טהורים, כאן טמאה, כי ודאי היה דם אחר כאן שלא ראינו אותו, כי א"א לפתיחת הקבר בלא דם.

רא"ש, רשב"א, רמב"ן – פסקו כרבי יהודה.

הבית יוסף תמה על הרא"ש מדוע פסק כרבי יהודה, הרי לעיל פסק שרואה דם בשפופרת טהורה, ומן הסתם הלכה כחכמים שאין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, ואם הלכה שא"א לפתיחת הקבר בלא דם, למה מטהר, הרי נפתח הקבר ע"י שפופרת או חתיכה וכעת יש דם נידות?
לכן חידש הבית יוסף בדת הראשונים האלו, שיש הבדל בין חתיכה קטנה שאין בה פתיחת הקבר, וזה דומה לשפופרת שמשמע שמדבר בחתיכה קטנה, אבל בחתיכה גדולה טמאה. **וכ"כ התוספות (כב:)** **והטור**.
המב"ם – פסק כת"ק שאם יש דם עם החתיכה טמאה, ואם אין טהורה, אפילו אם נקרעה ונמצא בה דם, כי אין זה דם נדה אלא דם חתיכה.

הדין בנפל

גמרא – "אדבריה רבא לרב שמואל ודרש: קשתה שני ימים ולשלישי הפילה, תשב שבעה נקיים. קסבר אין קישוי לנפלים וא"א לפתיחת הקבר בלא דם". (נדה סו.)

רא"ש, רשב"א – מכאן למדו שחתיכה גדולה טמאה אפילו בנפל שלא נגמרה צורתו. ועוד, מכך שנחלקו בסוגיתנו במפלת חתיכה, ולא נכתב שיש חילוק בין נגמרה צורת הולד ללא נגמרה למ"ד א"א לפתיחת הקבר בלא דם.

שאלות – כאשר לא נגמרה צורת הולד, אפשר לפתיחת הקבר בלא דם וטהורה אפילו בחתיכה גדולה.

סמ"ג – אף לדברי השאלות, אנו לא בקיאים בגמר צורת הולד, ולכן צריך לפסוק שא"א לפתיחת הקבר בלא דם.

מחנה – פסק כרבי יהודה וכחידושו בבית יוסף, שכל מה שטהורה כשראתה דם בחתיכה, זה בחתיכה קטנה כמו שפופרת (דק שבדקים, עיין לקמן בסעי' ו'), אבל בחתיכה גדולה טמאה אפילו לא ראתה כלום, כי א"א לפתיחת הקבר בלא דם. וכרא"ש ורשב"א, שזה אפילו בנפל שלא נגמרה צורתו.

סעיף ד'

גמרא – בעי רבי יוסי בר חנינא מרבי אלעזר: דם יבש מהו? כי יזוב זוב דמה אמר רחמנא, עד דמידב דייב ליה, לח אין יבש לא או דילמא האי כי יזוב זוב דמה, אורחא דמילתא היא ולעולם אפילו יבש נמי?

אמר ליה תניתוה: דם הנדה, ובשר המת מטמאים לחים ויבשים! אמר ליה: לח ונעשה יבש לא קמיבעיא לי, כי מיבעיא לי יבש מעיקרא. הא נמי תניתוה: המפלת כמין קליפה, כמין שערה, כמין עפר, כמין יבחושים אדומים, תטיל למים. אם נימוחו טמאה (כי זהו דם). אי הכי, לא נימוחו נמי? אמר רבה: כי לא נימוחו בריה בפני עצמה היא (ולא דם). (נדה כב. -כב.)

רא"ש, רמב"ן – אם זה לא נימוח, אז זה דם מחמת מכה שיש לה במתוך מעיה ולא מתולדות דם נדה, ולכן טהורה.

והקשה הרשב"א, אע"פ שלא נימוח, מ"מ א"א לפתיחת קבר בלא דם? **ותרצו הרשב"א והרא"ש**, שכאן זה דבר מועט שלכו"ע אין בזה פתיחת הקבר (כפי שבארנו בסעיף הקודם בחתיכה גדולה ובוה אפילו רבי יהודה שם, מודה שהיא טהורה).

כמה זמן צריכה לקחת השריה במים?

גמרא – "אם נימוחו טמאה. אמר ריש לקיש: ובפושרים. תניא נמי הכי: תטיל למים ובפושרים. רשב"ג אומר: ממעכתו ברוק על גבי ציפורן. מאי בינייהו? אמר רבינא: מיעוד ע"י הדחק איכא בינייהו. התם תנן (לגבי שרץ ונבלה שלא מטמאים יבשים אא"כ שורה אותם), כמה היא שרייתם בפושרים מעת לעת, הכא מאי? מי בעינא מעת לעת או לא. שרץ ונבלה דאקושי (קשים) בעינן מעת לעת אבל דם דרכיך לא, או דלמא לא שנא? תיקו". (נדה כב.)
המב"ם, רא"ש, רשב"א – כיון שהגמרא לא פשטה את הספק הולכים לחומרה ומצריכים שתשרה את הדם היבש מעת לעת לבדוק אם הוא נימוח.
ההלכה לגבי מיעוד ע"י הדחק: רש"י – לת"ק מיעוד ע"י הדחק מראה שזה לא דם נידה. לרשב"ג אם הוא מתמעך זה נחשב דם גם אם זה ע"י הדחק.
רשב"א, רא"ש, רמב"ם – הלכה כת"ק.

כמה זמן המים צריכים להיות פושרים במהלך השריה?

גמרא – בעי רבי ירמיה: תחלתו וסופו בפושרים או תחלתו אע"פ שאין סופו? ת"ש, דתניא: כמה היא שרייתם בפושרים? יהודה בן נקוסא אומר: מעת לעת תחלתן אע"פ שאין סופן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: צריכים שיהיו פושרים כל מעת לעת". (נדה נו.)
רשב"א, רא"ש, בשם רבנו תנאל וראב"ד – פסקו הלכה כרשב"ג.

מהו שיעור החימום?

רא"ש בשם בעל העיטור, רשב"א, רבנו ירוחם – שיעור החימום הוא כמו מים ששאבו בקיץ מן הנהר (ללא עמידה בבית) או מן המעיין ועמדו מעט בבית, שחום הבית מחממתם, וכמו חימום אלו, כך שיעור פושרים בימות החורף.
היטב"א – פושרים דיו שיהיה כעין חמימות שברוק.

הלכה

מחנה

1. פסק כגמרא שכל דם היוצא מן האשה בין לח ובין יבש טמאה, ואפילו יצא ממנה צורת בריה כמין קליפות או שערות או יבחושים אדומים טמאה. והוא שיהיו נימוחים במים פושרים בשיעור זמן של מעת לעת.
 2. כראשונים, שהמים צריכים להיות פושרים במשך כל הזמן של מעת לעת.
 3. כרא"ש וכרשב"א, ששיעור החימום הוא כמו מים שנשאבו בקיץ מהנהר או מהמעין ועמדו בבית שחום הבית מחממתם וכחימום של אלו, כך שיעור פושרים בימות החורף.
 - המ"א** – הדגיש את דברי הריטב"א, שסתם פושרים אינם חמים יותר מחמימות הרוק.
 4. כראשונים, שאם הם אינם נימוחים במים פושרים מעת לעת, טהורה, וכת"ק, שאפילו אם הם נימוחים ע"י הדחק בציפורן, טהורה.
 - המ"א** – ואם מיעד בציפורן לפני ששרה במים ולא נימוחו, טהורה ואינו צריך לשרות כלל במים.
- פת"ש** – אם ראתה חתיכות קטנות (קרטיין) ואבדו לפני בדיקה במים פושרים אם נימוחים, טהורה מספק ספיקא: ספק אדום או לא, ואת"ל אדום, שמא לא היה נימוח במים הפושרים.
- סדרה.טהורה** – חלק על זה, כי אין כאן ספק ספיקא, אלא הכל ספק אחד אם זה דם נידה או לא.

סעיפים ה'ו'

- הא"ש ורשב"א בשם הראב"ד. רשב"א. ומב"ם** – דוקא במפלת כמין קליפות ושערות הוא שצריך בדיקה ע"י שריה, ואם נימוחים טמאה כי זה דם שהתייבש בדרך מקרה. ואם אינו נימוחים צורתם מוכיחה עליהם שהם בריה בעלמא ובאים מחמת מכה וטהורה, כי אין דרך דם להתייבש ולהיעשות צורות כאלו (קליפות ושערות) ולכן אינם דם אלא, אבל חתיכת דם יבשה אפילו קשה כאבן ואינה נימוחה, טמאה.
- הא"ש ורשב"א בשם הר"ה. הא"ש. רבנו יהוחס. ע"ג. התוספות** – גם דם יבש, אם אינו נימוח אינו דם אלא בריה כפי ששינו בקליפות ושערות. **וכתב הב"י**, שכל מה שטיהר הרז"ה זה בחתיכה קטנה, כי גדולה טמאה בכל מקרה משום פתיחת הקבר, כי הלכה כרבי יהודה שאמר שא"א לפתיחת הקבר בלא דם. ושיעור זה לא ידוע לנו, ולכן מטהרים דוקא בשיעור שפופרת דק שבדקים.
- השב"א**
1. המפלת כמין שיערה או קליפה טהורה כשלא נימוחו, בין מעוברת שהפילה ובין שאינה מעוברת, כל שלא נימוחו וטהורה.
 2. כל מה שאמרנו שאם לא נימוחו וטהורה, זה בזמן שהם יבשים גמורים שאין עמם דם כלל, אבל בלחים שיש עליהם לחלוות דם, טמאה נדה, כי דם נידה הוא אפילו כחרדל ואפילו פחות מזה.

מחבר

1. פסק כרשב"א, שכל הנ"ל טהורים כשלא נימוחו בזמן שהם יבשים לגמרי, אבל אם יש עליהם אפילו לחלוח דם, הרי האשה טמאה. **והקשה הט"ז**, למה לא נאמר כאן שאין דרכה של אשה לראות כך דם נידות בכך כמו בסעיף ג' לגבי דם שבחתיכת בשר? **ותרץ הט"ז**, שכיון שיש כאן דם ממש, מוכח שגם הקליפות וכד' הם דם אע"פ שלא נימוחו. **ועוד תרץ**, שאפשר שדרכה של אשה כן לראות כך לפעמים, משא"כ בחתיכת בשר.
 - והש"ך תרץ ע"פ ספר מעדני מלך**, שבסעיף ג' הדם הוא בתוך החתיכה, אלא שהוא בבקעים, משא"כ כאן שהוא על גבי החתיכות ולכן דרכה בכך.
 2. כרשב"א וכראב"ד וכרמב"ם, שמפלת כמין קליפות ושערות צריכה בדיקה ע"י שריה, אבל חתיכת דם אע"פ שהיא קשה ולא נימוחה טמאה. **והביא כ"א את הרז"ה והרא"ש**, שמתירים גם בזה ע"י בדיקה בשריה במים פושרים. וכדבריו בב"י, שזה מועיל רק לחתיכה קטנה כשיעור שפופרת קנה דק שבדקים.
- ש"ן** – פסק ע"פ הירושלמי כדעה הראשונה שבחתיכת דם יבשה לא מועילה שריה וטמאה.

המ"א

1. כמהרא"י, שה"ה אם נתמעכו או נימוחו קצתן וקצתן לא נימוחו שטמאה.
 2. אם בדקה שלוש פעמים כל מה שראתה במים פושרים ולא נימוחו כלל, שוב אינה צריכה לבדוק מה שרואה אח"כ, כי הוחזקה כבר שדברים אלו אינם דם אצלה אלא באים ממכה שבגופה. וכל זה באשה שיש לה וסת קבוע, וראתה דברים אלו שלא בשעת וסתה, כי בשעת וסתה תולים בדם הנידה.
- ש"ן** – נשאר בצ"ע שלא נמצא שום פוסק שמחלק בין שעת הוסת ללא שעת הוסת. ומה שבסי' קפז חלקנו זה מפני ששם רואה דם ממש, ולכן בשעת הוסת לא תולים במכתה כי אחרת לא תהיה טמאה לעולם, **אבל כאן רואה דברים יבשים ולכן אפילו בשעת הוסת אם רואה אותם צריכה להיות טהורה כאשר היא מוחזקת. וכ"כ בספר אפי רב"בי.**

פוסקי זמנינו כתבו שכיום סומכים על בדיקה בשריה, ומספיק שלא יהיו המים קרים וזה כבר מועיל. אבל בחכמת אדם (כלל קיא סע ד') כתב שאין אנו בקיאים בפושרים ולא סומכים על זה בימינו.